

Bernadette Christensen, fagdirektør utviklingsavdeling ungdom:
2017 Årsrapport fra utviklingsavdeling ungdom

NUBU's strategiske plan og tilhørende virksomhetsplaner legger grunnlag for implementeringsarbeidet i avdelingen.

Utviklingsavdeling ungdom har ansvar for å ivareta kvalitetssikring og utviklingsarbeid av MST-, FFT-, TFCO- og MST-CAN (Child Abuse and Neglect)-teamene, og å videreføre og opprettholde implementeringen av disse metodene. Avdelingen har også ansvar for å utvikle metodikk med utgangspunkt i den kunnskapen og erfaringen man har fått gjennom kvalitetssikringen av disse metodene.

Utviklingsprosjektet knyttet til å utvikle og tilpasse en familie- og nettverkskomponent for LBR (Læringsbasert rusbehandling) følges opp i samarbeid med Bufetat region Øst og Vest, institusjonene og NUBU. En konsulent/kvalitetssikrer er tilsatt. Vedkommende er plassert i region Vest, og NUBU har ansvaret for den faglige oppfølgingen og samarbeid om kvalitetssikringen av LBR-modellen og familiearbeidet. Det ble gjennomført et to-dagers seminar om LBR-arbeidet for begge personalgruppene i oktober. Ukentlig konsultasjon av fagansvarlige ved institusjonen ble startet i november.

MATCH-studien er et samarbeid mellom Forskningsavdelingen, Utviklingsavdeling barn og Utviklingsavdeling ungdom. Studien skjer ved et utvalg BUP'er og har pågått siden 2016. Den videreføres i 2018, blant annet ved rekruttering og opplæring av flere terapeuter og team.

Avdelingen har fokus på å bidra til implementering av flere team der dette er ønskelig, både i Bufetat og i kommunene. I løpet av 2017 har flere større kommuner og regioner i Bufetat vist interesse for å etablere team, både team med tilpasninger til arbeid med omsorgssvikt og psykiske problemer hos barn og ungdom og TFCO.

Multisystemisk terapi (MST)

Det er 21 MST-team i Norge med til sammen ca. 100 ansatte. Driften av MST-teamene innebærer ansvar for teoretisk og metodisk opplæring og kvalitetssikring av alle som er involvert i MST-arbeidet. Kvalitetssikring innebærer også konsultasjon til Bufetats ledelse om organisatoriske forhold som er viktige for MST. MST's organisasjonsmanual er et viktig verktøy for gjennomføring av MST i praksis.

Opplæring og kvalitetssikring av MST-teamene innebærer:

- Ukentlig telefonkonsultasjon i alle MST-saker.
- Individuell opplæring og oppfølging av veiledere.
- Fem dagers grunnopplæring av nyansatt MST-personale.
- Opplæring av nye veiledere i regi av MST-konsulenter og NUBU.
- Fire utviklingsseminarer (todagers) for alle team i regi av MST-konsulentene.
- Ett utviklingsseminar (to halve dager) for veiledere sammen med MST-konsulenter og NUBU.
- Seks konsulentsamlinger med MST-konsulenter og avdeling ungdom ved NUBU.
- Innhenting av resultat- og kvalitetssikringsdata i databasen Primula.
- Utarbeiding av Programevaluering (PEV) for alle team tre ganger i året.
- Samarbeid på organisasjonsnivå til Bufetat/Bufdir, som har ansvaret for MST-teamene i Norge.

- Det arbeides kontinuerlig med materiellutvikling, og i 2017 ble det utviklet nytt materiell for terapeututvikling i MST.
- I 2017 har avdelingen økt fokuset på kvalitet i innhenting av tilbakemeldinger fra familiene – om terapeutenes metodetrofasthet i løpet av behandlingen (TAM–R), og langtidsresultater for ungdommen 6, 12 og 18 måneder etter avsluttet behandling. Intervjuerne mottar opplæring ved NUBU, og innhentingsratene blir monitorert i databaseløsningen som ble innført fra november 2012 (se nedenfor). Dette danner grunnlag for evaluering og eventuelle tiltak i de tilfeller ratene er lave, og har ført til svært høye innhentingsrater nasjonalt. I 2018 vil fokuset styrkes ytterligere gjennom utarbeidelse av standardiserte stillingsannonser ved rekruttering, deltakelse fra NUBU ved ansettelser av intervjuere, og etablering av systemer for monitorering av intervjuenes kvalitet.
- NUBUs ekstrasnettsider er blitt videreutviklet for mer aktiv bruk i kvalitetssikringen av MST.
- Utviklingsavdeling ungdom har deltatt i rekruttering og utvelgelse av nye veiledere i teamene ved behov.

Opplæring /oppfølging av MST-konsulenter

Alle MST-konsulentene, både de som er ansatt på NUBU og de regionale, får opplæring og kvalitetssikring fra MST Services, i samarbeid med fagdirektør og assisterende fagdirektør for utviklingsavdeling ungdom ved NUBU.

Samarbeid med Bufetat og Bufdir om implementering av MST

Det har også i 2017 vært et tett samarbeid med Bufetats F4-direktører og MST-veiledere for å ivareta god ledelse av MST-teamene i alle regionene, og for å drøfte tiltak for å øke sakstilfanget og produktiviteten i MST.

Utviklingsavdeling ungdom har deltatt på flere møter i Bufdir, og har vært i dialog med ledelsen i de ulike regionene for å ivareta MST administrativt og faglig.

MST geografisk

Det er en overordnet målsetting at MST-tilbudet skal være tilgjengelig for alle kommuner i landet, slik at det er et likeverdig behandlingstilbud til alle familier. Dette har vært en utfordring, fordi MST har et krav om maksimal reisetid på halvannen time for å ivareta intensitet, hyppighet og tilgjengelighet i behandlingen. Avdelingen har i 2017 videreført arbeidet i familier der reiseavstanden er mer enn nitti minutter på bakgrunn av oppsummerte positive erfaringer med dette gjennom flere år. Disse sakene registreres særskilt i databasen Primula slik at vi kan følge med på resultatene i sakene. I 2017 ble det registrert 64 saker med reisetid over 1 ½ time, dvs. 11 % av alle sakene.

Skoleresultater

MST-teamene har et spesielt fokus på samarbeid med skolene for at ungdommene skal få et godt og tilpasset tilbud på sin «hjemskole». Resultattallene fra 2017 viser at vi lykkes i 82 % av sakene – 89 % om vi regner på kun fullførte saker – men er likevel det området hvor det er vanskeligst å oppnå gode og varige resultater. Det vil derfor fortsatt være et viktig fokusområde i 2018.

MST–CAN

Det ble i 2016 etablert et MST–CAN-team i Norge, i Bærum kommune, i et samarbeid med Asker kommune. MST–CAN er en tilpasning av Multisystemisk behandling til familier med vold og omsorgssvikt. Målgruppen er familier med barn (6–17 år) hvor det er rapportert om fysisk mishandling og/eller omsorgssvikt i hjemmet. MST–CAN behandlingen arbeider med å involvere

hele familien og arbeide med foreldrene, samt å etablere nødvendig samarbeid med andre systemer for å sikre et trygt og omsorgsgivende miljø for barna. MST–CAN-behandlingen tar sikte på å sikre barns trygghet, forebygge plassering, forebygge både psykisk og fysisk foreldre–til–barn-aggresjon, unngå omsorgssvikt og forbedre foreldrenes mentale helse og foreldreferdigheter. Teamet består av en veileder, 3 terapeuter og en miljøterapeut. Teamet startet opp i september 2016 og har i 2017 behandlet 15 familier. Behandlingstiden er 6–9 måneder.

Resultatrapportering MST 1.1.–31.12.2017

Region	Sør	Øst	Vest	Midt	Nord
Antall team	5	6	4	4	2
Antall veiledere	5	6	4	4	2
Antall arbeidende terapeuter	19,5	15,9	12,1	12,1	6
Nye saker	166	156	114	89	51
Avsluttete saker	130	139	104	82	40
Fullførte saker	117	122	87	76	36
Resultater ved avslutning (i % av fullførte saker)					
Bor hjemme	99	100	100	100	100
Går på skole/arbeid	91	89	80	97	86
Ikke i konflikt med loven	99	97	95	97	100
Ikke rusmisbruk	97	98	93	95	100
Ikke vold/trusler	95	90	99	96	97

Internasjonalt samarbeid

Utviklingsavdeling ungdom har et stort internasjonalt kontaktnett med andre land som også har MST-team og et tett samarbeid med MST Services i USA. Vi deltar i en egen europeisk samarbeidsgruppe, der samarbeid om MST-opplæring, europeiske erfaringer og europeiske MST-konferanser er viktige temaer.

Læringsbasert rusbehandling, LBR (CM – Contingency Management) som behandling for ungdom med rusproblemer har vært implementert globalt som en integrert del av MST.

Opplæringer/utviklingsseminarer i MST i 2017

Grunnopplæring (5-dagerstrening):

23. - 28. januar: 9 deltakere

24. - 28. april: 10 deltakere

25. - 29. september: Engelsk opplæringsuke, 21 deltakere fra ulike europeiske land som tilbyr MST-behandling.

Veilederopplæring (2 dager):
7. – 8. desember: 5 deltakere

Utviklingsseminarer (boostere):

Nasjonalt utviklingsseminar for alle team i Læringsbasert rusbehandling 8.–9. mai. med ca.100 deltakere. Boosteren hadde som mål at alle skulle øve på å bruke verktøyene i LBR og jobbe seg igjennom manualen.

Utviklingsseminarer for veiledere 9.–10. mai. (2 halve dager): 20 veiledere + 5 konsulenter+ avdeling ungdom (5 deltakere).

Utviklingsseminarer alle MST-teamene: Alle MST-konsulenter har gjennomført lokale utviklingsseminarer med sine team i løpet av 1. og 2. kvartal 2017 – totalt 21 veiledere og ca. 70 terapeuter.

Funksjonellfamilieterapi (FFT)

Utviklingsavdeling ungdom har i 2017 sørget for videre drift av tre FFT-team i Bufetat, og ett kommunalt team i Bærum kommunes barneverntjeneste. Spesialrådgiver for FFT har utført kvalitetssikring av teamenes arbeid og gitt konsultasjon til teamenes veiledere én til to ganger per måned. Spesialrådgiver for FFT har også bistått teamene med løpende kompetanseheving gjennom videokonferanser, telefonmøter og oppfølgingsbesøk til teamene. Avdelingen har arrangert to utviklingsseminarer og to veilederseminarer.

Utviklingsavdeling ungdom har deltatt i rekruttering og utvelgelse av nye terapeuter i teamene ved behov. Spesialrådgiver for FFT har gitt den nødvendige grunnopplæring til alle nye FFT-terapeuter.

Avdelingsdirektør og spesialrådgiver for FFT har jobbet videre med forskningsavdelingen og Bufetat omkring den praktiske gjennomføringen av intervensjonsstudien for FFT. Rekruttering til studien ble fullført i mars 2017.

Spesialrådgiver for FFT har ved behov oppdatert og kvalitetssikret informasjonsmateriell, presentasjoner, retningslinjer for rutiner og prosedyrer samt planlagt og tilrettelagt for opplæring og kvalitetssikring. Alle FFT-team har i 2017 fortsatt rapportering i databaseverktøyet Primula, og fra dette systemet har Bufetat og Bærum kommune fått tertialrapporter (PEV) om hvert enkelt FFT-teams fungering både i forhold til kliniske resultater og organisatorisk støtte.

Samarbeid med Bufetat og Bufdir om implementering av FFT

Det har også i 2017 vært et tett samarbeid med Bufetats F4-direktører i Region Vest og Region Midt-Norge, barnevernsleder i Bærum kommune og FFT-veiledere for å ivareta god ledelse av FFT-teamene, og for å drøfte tiltak for å øke sakstilfanget og produktiviteten i FFT.

Utviklingsavdeling ungdom har deltatt på møter i Bufdir rundt oppstart av et prosjekt med utprøving av et FFT-team i familievernet. Dette har inkludert samarbeid rundt organisatoriske forhold og rekruttering av medarbeidere til teamet.

Internasjonalt samarbeid

Vi har en utstrakt kontakt med internasjonale miljøer i samarbeid om FFT. Vi har erfaringsutveksling omkring FFT i en nordisk sammenheng med FFT-Sverige og Sosialstyrelsen i Danmark. NUBUs FFT-konsulent presenterte på FFT-Sveriges nasjonale konferanse i september 2017. Vi har også hatt samarbeid og erfaringsutveksling med Stichting Jeugdinterventies i Nederland omkring bruk av FFT til å understøtte familier hvor en ungdom flytter hjem etter et institusjonsopphold.

Resultatrapportering FFT 1.1.–31.12.2017

Region	Sør	Vest	Midt-Norge	Bærum
Antall team	1*	2	1	1
Antall veiledere	0*	2	1	1
Antall terapeuter	0,3*	4,4	2,6	2,4
Nye saker	0	53	27	35
Avsluttete saker	2	49	22	33
Fullførte saker	2	49	21	29
Resultater ved avslutning (i % av fullførte saker)				
Ikke plassert	100	100	100	97
Går på skole/arbeid	100	96	100	93
Ikke lovbrudd	100	96	95	100
Ikke rusmisbruk	100	98	95	100
Ikke vold/trusler	100	98	86	97

* FFT Skien ble avvirket 1.4.2017.

Opplæringer/utviklingsseminarer i FFT i 2017

- 1 ½ dag utviklingsseminar: 12 deltakere
- 1 dags utviklingsseminar: 10 deltakere
- 4 2-timers fokus webinar (faglig oppdatering): 12 deltakere
- ½ dags veilederseminar: 4 deltakere
- 1 2-timers veileder fokusmøte: 4 deltakere
- 1 2-timers veileder-webinar: 3 deltakere

Behandlingsfosterhjem TFCO: Treatment Foster Care Oregon.

Det er to TFCO-team, ett i Bufetat Region Sør og ett i Bufetat Region Øst. Det utarbeides tertiale programevalueringer for alle TFCO-team. Disse sendes Bufetats regionsledelse og ledelsen i Bufdir. Teamet i Region Sør tok inn sin første sak i januar 2015, og har totalt tatt inn 11 saker siden oppstart. Teamet i Region Øst ble startet i 2009 og har tatt inn 44 saker. Teamene er utviklingsmessig på veldig forskjellige steder, men arbeidet med drift og kvalitetssikring av begge team har vært hovedfokus i 2017.

I løpet av 2017 er det omfattende arbeidet med drift av TFCO i Sandvika videreført, samt arbeidet med å kvalitetssikre og veilede TFCO Drammen, Region Sør for sertifisering som vil skje våren 2018. Viktige oppgaver for Utviklingsavdeling ungdom har vært opplæring, veiledning og løpende oppfølging av behandlingsteamene og behandlingshjemmene. I denne sammenheng er det samarbeidet tett med Humana (tidligere Familieforum) i Sverige. Det har i løpet av 2017 også vært et tett samarbeid med Humana knyttet til den kontinuerlige kvalitetssikringen av TFCO, da i forhold til de regelmessige Adherence Controllene for TFCO Sandvika og i forhold til den planlagte sertifiseringen av TFCO Drammen.

Utviklingsavdeling ungdom har i løpet av 2017 brukt betydelige ressurser på å delta aktivt inn i behandlingsteamene og vil i tiden framover fortsette å følge teamene tett. Det er etablert gode rutiner for en konsultasjons- og veiledningsmodell for kvalitetssikring av team som har mottatt sertifisering. I samarbeid med Bufetats regionledelse i Region Øst, har det vært arbeidet med en

rekke løpende systemutfordringer vedrørende behandling og drift av teamet. Herunder er det arbeidet med å få på plass en utprøving av en utvidelse av behandlingsteamet, for å motvirke sårbarhet for uforutsett fravær, avviking av ferie og permisjoner i teamet. I den forbindelse er nye terapeuter og behandlingshjem rekruttert til teamet. Konklusjonene av utprøvingen vil danne modell for videre implementering av TFCO.

Videre er det nedlagt et betydelig arbeid i informasjon til relevante omliggende instanser og videreført samarbeid med disse. I løpet av 2017 har det vært et tett samarbeid med Bufetat Region Sør knyttet til oppstarten og videre drift av TFCO -teamet i Drammen. Den tette oppfølgingen ble spesielt viktig da TFCO Drammen erfarte at en terapeut og behandlingshjemskonsulent sluttet. Dette førte til en periode med økt behov av støtte fra NUBU og fra TFCO i Sandvika i en overgangsperiode før ny terapeut og fosterhjemskonsulent ble rekruttert. NUBU vil fortsette å følge implementeringsarbeidet i Region Sør tett under hele etableringsfasen. Et av de viktige aspektene som bør framheves i arbeidet, er graden av komplekse og krevende klienter teamet har tatt inn. Det har vært saker med høy grad av alvorlig komorbiditet, svært alvorlig rusproblematikk og rømningsatferd. Sakenes kompleksitet og teamets behov for hyppig og tett veiledning har dermed økt.

Løpende evaluering av drift og behandling har stått sentralt også i 2017. Arbeidet med utvikling av implementeringshåndbok for TFCO, basert bl.a. på løpende erfaringer fra driften av TFCO-teamet, og første versjon av implementeringshåndboka er ferdigstilt. Arbeidet med å innhente og bearbeide kliniske data har vært et eget arbeidsområde. Ved hjelp av den tertiale rapporteringen (PEV), samt en gjennomgang av all klinisk data fra sakene, har en fått et omfattende og grundig bilde av hvilke saker TFCO har behandlet fra oppstart i 2009. Det gjennomgående bildet er at vi har tatt inn saker som har svært høy problembelastning, både når det gjelder den henviste ungdommen (høy komorbiditet, alvorlig rusproblematikk, høye skårer på CBCL og YLS), men også hos foreldrene via blant annet SCL-90. De kliniske dataene viser at etter gjennomført behandling, har ungdommen (og også foreldrene) gjennomgående en betydelig reduksjon i både symptomtrykk og i de henviste atferdsproblemene (skole, utagering, rus, vold, rømming osv.).

Et av de områdene som dette datagrunnlaget har vært med på å føre til endringer i praksis, er innføringen av LBR (Læringsbasert rusbehandling) i TFCO. Hele ungdomsavdelingen har hatt en egen satsning på området rus og behandlingen av dette, hvor også TFCO utvikler sin egen LBR-manual tilpasset resten av behandlingsmetoden. I 2017 har vi fortsatt økt fokus på arbeid med rus.

Innføring av rutiner for å kartlegge og undersøke hvorvidt ungdommen (og/eller foreldrene) har opplevd traumer, og hvorvidt de trenger traumebehandling i alle nye saker er blitt videreført i 2017.

Det har blitt startet et arbeid med en «kunnskapsbank» hvor teamenes kliniske erfaringer blir beskrevet i detalj, både til hjelp for de nåværende temaene, men også med tanke på implementering av nye team. Dette arbeides videreføres i 2018.

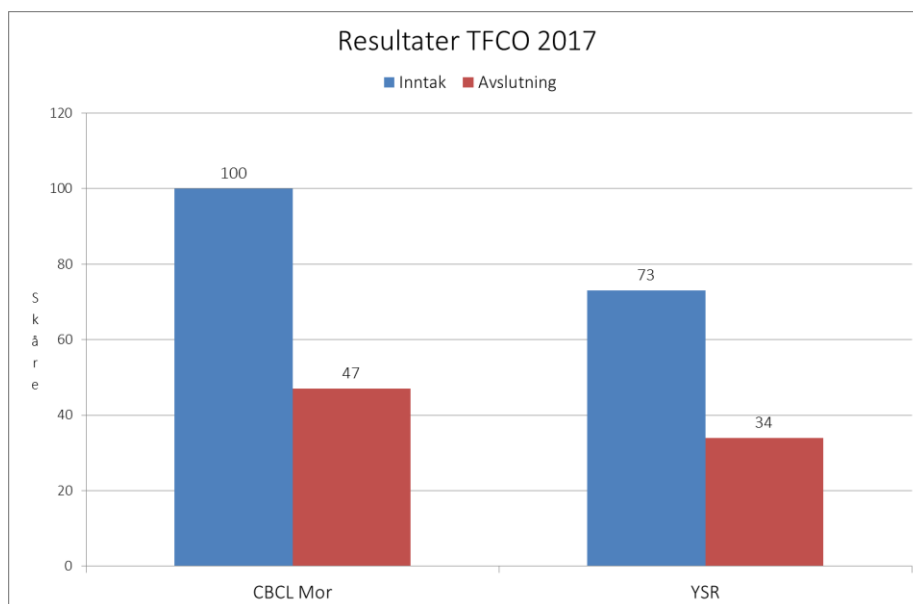
I 2017 har vi fortsatt samarbeidet med fylkesmennene i de forskjellige distriktene for å ha kontinuerlig fokus på god nok informasjon og skriftliggjøring av behandlingen ungdommene mottar i TFCO. Det er blitt avholdt både informasjonsmøter og samarbeidsmøter med fylkesmennene, samt flere ekstraordinære interne opplæringer i rettighetsforskriften for begge team. Et av de store hovedtemaene har vært å tydeliggjøre på hvilken måte TFCO beskriver situasjoner som innbefatter rettighetsforskriften, slik at disse beskrivelsene er i samsvar med modellen, men også med den reelle praksis og med de behandlingsbehovene som ligger bak den enkelte situasjon. Fokus har vært på formuleringer som beskriver disse elementene på best mulig måte i de tvangsprotokollene som blir laget, slik at en redegjør på en forståelig måte for de beslutninger som er blitt tatt.

Samarbeidet med Bufetat, Bufdir og Barne- og likestillingsdepartementet er videreført.

Resultatrapport TFCO 1.1.–31.12.2017

Region	Sør	Øst
Antall team	1	1
Antall veiledere	1	1
Antall arbeidende behandlere	3	4
Nye saker	3	5
Avsluttede saker	4	5
Fullførte saker	3	5
Resultater ved avslutning (i % av fullførte saker)		
Ikke plassert	100	100
Går på skole/arbeid	100	100
Ikke i konflikt med loven	100	100
Ikke rusmisbruk	100	100
Ikke vold/trusler	100	100

* **Merk:** Prosentene er basert på bare henholdsvis to og tre saker.

Opplæringer/veiledning i TFCO i 2017

Heldags opplæring i plan B (2 dager): 10–15 deltakere

Heldags opplæring i rettighetsforskriften (2 dager x 2): 10 deltakere

Tre dagers opplæring nye behandlingsfosterhjem (3 dager): 10 deltakere

To dagers videreutvikling av en «ressursbank» med bla videreutvikling av CM/LBR i TFCO, øvrige terapeutiske ferdigheter m.m. for begge TFCO-team: 10 deltakere
Halvdags veiledning med TFCO Sandvika (8 dager): 6–8 deltakere
Heldags veiledning i samarbeid med Humana Sverige (4 dager): 6 deltakere

Rusbehandling

Både MST, FFT og TFCO tar inn ungdom med rusavhengighet og rusproblemer til behandling, og rusbehandling er en integrert del av alle disse tre metodene.

Tallmessig er det MST som behandler flest ungdommer med rusproblematikk. For metodene samlet var det 551 ungdommer og familier som fullførte behandling i 2017. Av disse hadde 213 ungdommer (39 %) et rusproblem ved inntak. Kun 20 av disse ungdommene (3,6 %) hadde fremdeles et rusproblem da behandlingen ble avsluttet.

Ett år etter fullført behandling rapporterte de foresatte at 91 % av ungdommene fremdeles ikke hadde noe rusproblem. (Dette gjelder saker fullført i perioden 1.1.-31.12.2016. Oppfølging av saker avsluttet i 2017 gjennomføres i løpet av 2018.)

Videre har avdelingen i 2017 inngått et samarbeid med Region Øst og Vest om kvalitetssikring av LBR-modellen og oppfølging av en modell for integrering av familiearbeid i behandlingen.

Kvalitetssikring av igangsatte aktiviteter

Utviklingsavdeling ungdom innhenter kontinuerlig data om alle MST-, FFT- og TFCO-saker. Disse dataene analyseres, og resultatene for hvert enkelt team blir tilbakeformidlet til nøkkelinstanser som teamene selv, ledelsen i Bufetat i hver region, avdelingsdirektør i Bufdir, og internasjonale utviklere gjennom tertiale programevalueringer. Det er en målsetting for avdelingen at det skal være størst mulig samsvar mellom programdata som registreres i MST, FFT og TFCO. Dette utføres gjennom en databaseløsning (*Primula*) for registrering av programdata, som avdelingen tok i bruk i 2012.

Formålet med databasen er å gi rask og pålitelig tilgang til sentrale driftsindikatorer for fortløpende kvalitetsstyring av behandlingsprogrammene, som kapasitetsutnyttelse, at metodene tilbys riktig målgruppe og utføres i henhold til spesifikasjonene, samt evaluering av kort- og langtidsresultater. Dette er sentralt for å sikre best mulig effekt for de ungdommene og familiene som er i behandling.

Også i 2017 har avdelingen fortsatt samarbeidet med databasutvikler om å utvikle og forbedre interaksjonsdesign og funksjonalitet.

Det er etablert samarbeid mellom utviklingsavdeling ungdom og forskningsavdelingen ved NUBU om et forskningsprosjekt med utgangspunkt i de data som er registrert i databasen. Dette forskningsprosjektet vil starte opp i 2018.

Forskningsevaluering av MATCH

I 2016 ble det igangsatt en evalueringsstudie for utprøving av behandlingsmetoden MATCH–ADTC (*Modular Approach to Therapy for Children with Anxiety, Depression, Trauma, or Conduct Problems*). MATCH er en modulbasert behandling for barn og unge med angst, depresjon, traumatisk stress eller atferdsproblemer og kombinasjoner av disse problemene.

Behandlingstilnærmingen prøves ut og evalueres for barn og unge, mellom 6 og 15 år, som er henvist til BUP. Dette er et samarbeid mellom forskningsavdelingen, utviklingsavdeling barn og utviklingsavdeling ungdom.

Utviklingsavdeling ungdom har i 2017 bidratt med ukentlig co-konsultasjon av to MATCH-team, deltakelse i ukentlig konsultasjon, månedlige evalueringsmøter med de amerikanske konsulentene,

implementeringsstøtte til klinikkene, og løpende problemløsning med forskningsavdelingen og utviklingsavdeling barn. Studien videreføres i 2018, blant annet gjennom rekruttering og opplæring av nye klinikker og terapeuter for å supplere terapeuter og team som har falt fra underveis.

Arbeid med skolefravær

Skolefravær er noe som har vært høyt prioritert i behandlingsteamene i 2017. Ungdom som mottar FFT-, MST-, TFCO- og MST–CAN-behandling er en utsatt gruppe med stor risiko for skolefravær og avbrutt skolegang. Det har vært et spesielt fokus på dette i utviklingsseminarer i løpet av året. Dette arbeidet vil videreføres i 2018.

Andre utviklingsoppgaver

Utviklingsavdeling ungdom driver kontinuerlig utvikling av norsk materiell knyttet til opplæring, konsultasjon og kvalitetssikring innenfor metodene MST, FFT, TFCO, MST–CAN og LBR.

Avdelingen har også identifisert en tilpasning til MST for ungdom med problematisk seksuell atferd, MST–PSB (Problem Sexual Behavior), som vi har presentert på konferanser og for samarbeidspartnere med henblikk på å kunne tilby denne behandlingen for denne målgruppen gjennom etablerte MST-team. Dette arbeidet videreføres i 2018.